

кові ракети з дальністю стрільби 5 км). Керованість танком буде збільшена за рахунок використання різних автоматичних систем управління. Середня швидкість машини по пересіченій місцевості має скласти 50–60 км/год проти сьогоднішніх 30–50 км/год. Окрім цього, однією з головних вимог до танка стане здатність екіпажу вести бойові дії протягом 24 годин, не залишаючи машини.

У даний час Росія посідає третє місце у світі за витратами на озброєння після США і Китаю. За останні 10 років російський військовий бюджет збільшився майже у 10 разів. Усе це дає підстави вважати, що до 2020 р. армія Росії додасть у потужності і продовжуватиме залишатися другою за бойовим потенціалом у світі, після армії США, і становити реальну загрозу для української держави, її незалежності та територіальної цілісності.

В. П. Фісанов, доктор історичних наук, професор

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ВІДНОСНОГО ПОСЛАБЛЕННЯ США НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ЗА ЕКСПЕРТНИМИ ОЦІНКАМИ)

У першій третині нового століття Україна змушена буде і далі відповідати на виклик з боку РФ, насамперед у регіоні ЦСЄ. Причому тут, мабуть, доведеться не тільки відроджувати привабливу ідею Балто-Чорноморського геополітичного єднання, а й зовсім по-новому, на іншому якісному рівні, поставити (і згодом реалізувати) модель польсько-українського зовнішньополітичного тандему, який би став справжнім магнітом для всіх менш впливових акторів міжнародних стосунків у цьому регіоні. Роль офіційної Варшави при цьому не слід применшувати.

Інша проблема полягає у тому, що США, втрачаючи сьогодні першість, намагаються вести досить складну гру як на обширах Північної Євразії, так і у Південно-Східній Азії. Події початку ХХІ ст. показали, що світ у принципі не може бути «однополярним» із якоюсь однією державою на чолі.

По-перше, зазначимо, що для Америки серйозною загрозою залишається можливість здійснення скоординованих асиметричних атак з боку терористичних груп. Разом з тим підживлювальний фон для таких атак створюється у самих США й у всьому ареалі Західної цивілізації недалекоглядними діями «розвідувальних товариств». Наведемо як приклад Доповідь щодо аналізу «Програми ЦРУ з питань затримань і допитів», яка заслуховувалася у Се-

натському комітеті з питань розвідки (2012) і з більшості матеріалів якої був знятий гриф секретності у квітні 2014 р. [5]. Як зазначає з приводу цієї Доповіді шведський експерт Магнус Рансторп (директор Центру вивчення асиметричних загроз при Шведському національному Коледжі оборони), матеріали, представлені в ній, роблять ЦРУ тією особливою ланкою, яка дуже шкодить іміджу США як держави, котра постійно виступає захисником демократії у світі. Це негативним чином позначається на настроях мусульманських громад у самих Сполучених Штатах. Адже, як пише експерт, «нове покоління мусульман було змушене визначити свою ідентичність по відношенню до подій 9/11, до війни з терором, до тортур у Гуантанамо», перебуваючи у ситуації обложеної громади. Для них звіт Сенату лише підтверджує той факт, що Захід перебуває у стані війни з ісламом. Як наслідок, усе це значно ускладнює роботу проти насильницького екстремізму, руйнуючи залишки довіри між державними органами та мусульманськими громадами у питаннях профілактики і боротьби з екстремізмом. Таке відбувається у той час, коли екстремістська політика ІДІЛ фактично довела неможливість відновлення середньовічного халіфату у сучасних умовах.

Друга теза є такою: якщо локальні загрози асиметричних атак є вкрай непередбачуваними, то можна констатувати, що на глобальному рівні з кожним роком існує все більш помітна загроза невідворотного підйому Китаю. Колишній глава Директорату з операцій ЦРУ Джек Дівайн особливо виокремив «Китай, який напружив м'язи» (*muscular China*) серед двох інших викликів бурхливого Близького Сходу і Росії. Значення Китаю як центрального геополітичного актора у всій Південно-Східній Азії, де воєнна потужність США намагається відігравати вирішальну роль у підтриманні стабільності, відзначили у своїх доповідях під час слухань у сенатському Комітеті зі збройних сил у кінці березня 2014 р. адмірал С. Локлір (командувач Тихоокеанського командування США) і генерал К. Скапаротті (командувач американських збройних сил у Південній Кореї). Вони заявили, що цей Тихоокеанський регіон має свої вкрай важливі географічні й демографічні особливості. Зокрема йдеться про те, що вся «зона відповідальності» становить 50% поверхні планети. Із вказаних 50% 17% — суходіл і 83% складає водна поверхня. Причому 6 із кожних 10 жителів земної кулі мешкають на цих 17% землі [2].

Проблема США, і зокрема Б. Обама як президента, у політиці щодо Китаю, підкреслює один із відомих міжнародних експертів Чарльз Купчан, полягає у тому, що американський лідер не проявляє необхідної твердості у відносинах з подібними неліберальними режимами. При цьому на подальшу долю континентального Китаю, мабуть, впливатиме тайванська модель,

аніж суто західна політична система. Адже, як зазначив Дональд Грос, саме Тайвань представляє укорінену/національно забарвлену «китайську демократію», що постала завдяки внутрішнім реформам [3, с. 238]. Купчан також піддає сумніву тезу про невідворотний підйом Китаю найближчими десятиліттями. Він пише про певну примарність очікувань зміни геополітичної варті на глобальному рівні [4].

Теза третя. У цьому контексті «російський фактор» навряд чи може сприйматися як першорядний виклик чи реальна загроза інтересам США на глобальному рівні, що має бути враховано найближчими роками офіційним Києвом. Хоча при цьому варто пам'ятати про головне: Російська Федерація (як правонаступниця СРСР) була і залишається ядерною державою. Згадуваний уже Джек Дівайн писав, що США, заклопотані проблемами Близького Сходу, кидають полохливий і здивований погляд на «Росію, що відроджується» (*glance at a resurgent Russia*). Про те, що Росія з початку 90-х рр. ХХ ст. фактично втратила статус великої держави *per se* виразно написав Анатолій Громико (син відомого дипломата радянської доби Андрія Громико). Росія знаходиться біля «розбитого корита», усі здобуті з таким трудом царями і князями, генсеками, комісарами і радянськими міністрами позиції загублені. Росія «втратила статус великої держави і в таблиці про ранги опускається все нижче». Залишилось лише дві риси, які підкреслюють її колишній статус: ядерна зброя і право вето як постійного члена РБ ООН. «На цьому, — зазначає Анатолій Громико, — усе закінчується. Далі порожнеча!» [1]. Ця лінія на дотримання офіційного глобального статусу РФ особливо відзначилася під час системних дебатів у Раді безпеки щодо російсько-української «гібридної війни».

Висновки. В умовах певного геостратегічного відступу США з європейського континенту мислячим представникам політичного класу в Україні слід намагатися вирішити два завдання: по-новому розбудувати польсько-український вектор відносин, а також намагатися переформатувати українсько-турецький напрям, хоча це буде складно зробити у контексті нестабільності у регіоні Близького і Середнього Сходу. Причому протидія Росії буде розгалуженою, особливо у контексті розгорнутої нею інформаційно-психологічної війни на глобальному рівні, важливою складовою якої є «рефлексивне управління». В Україні є сьогодні лише 5–7 років часу, щоби, спираючись на власний інтелектуальний потенціал (із матеріальним впливанням 70–100 млн доларів), розробити власну ефективну модель культурно-інформаційної протидії, зокрема у вигляді блискавичних і більш системних асиметричних атак у декількох життєво важливих точках політичного, безпекового і ментально-психологічного протистояння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Громыко А. А. Андрей Громыко. В лабиринтах Кремля: Воспоминания и размышления сына / А. А. Громыко. – М. : Автор, 1997. – 256 с.
2. Can the U. S. Military Really ‘Pivot’ to Asia? / by Stephanie Gaskell, March 25, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.defenseone.com/politics/2014/03/can-us-military-really-pivot-sia/81247/>.
3. Gross D. The China Fallacy: How the U. S. Can Benefit from China’s Rise and Avoid Another Cold War / D. Gross. – N. Y. : Bloomsbury Publishing, 2013. – 320 p.
4. Kupchan C. A. Why Nobody will dominate at the Twenty-First Century, April 14, 2012 [Електронний ресурс] / C. A. Kupchan. – Режим доступу: <http://www.cfr.org/history-and-theory-of-international-relations/why-nobody-dominate-twenty-first-century/p27958>.
5. Senate Select Committee on Intelligence. Committee Study of the Central Intelligence Agency’s Detention and Interrogation Program / Approved December 13, 2012 / Declassification Revisions, December 2014.

Л. К. Байрачна, кандидат філософських наук, доцент

СИМВОЛІЧНИЙ КАПІТАЛ ВЛАДИ І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВІ, ЩО ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ

В епоху інформаційного суспільства зростає роль політико-комунікативних аспектів у діяльності державної влади. Сучасність надала в розпорядження владної еліти нові шляхи і методи завоювання та утримання влади. Значну роль серед них виконують засоби масової комунікації (ЗМК), що обумовлено зростанням медіатизації політики і соціальної реальності. Люди оцінюють владу і претендентів на виборний пост не в ході безпосереднього спілкування, а в результаті впровадження в суспільну свідомість створених за допомогою мас-медіа образів. Можна стверджувати, що ЗМК чинять управлінський вплив на думку громадськості.

Сучасний політичний простір представлено переважно «медіатизованими особистостями» як носіями специфічної віртуальної політичної культури, що формується в культурному просторі інформаційного суспільства. У цих умовах можливості засобів масової комунікації, пов’язані з актуалізацією подій і проблемних ситуацій, як ніколи, затребувані владою з метою створення відповідних легітимізуючих структур свідомості.

Сучасні владні інструменти вимагають і нових понятійних конструкцій, концептів, що дозволяють осмислити необхідність застосування тих чи